

Nr 72.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1925 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd av statsmedel i vissa fall på grund av förluster, förorsakade av mul- och klövsjukeepizootien inom landet jämte i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen den 8 maj 1925 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 231, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet föreslagna grunder för understöd av statsmedel i vissa fall på grund av förluster, förorsakade av mul- och klövsjukeepizootien inom landet,

dels ock medgiva, att kostnaderna för ifrågavarande understödsverksamhet må bestridas av nionde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till innehållet i berörda statsrådsprotokoll.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nämligen:

Motioner.

1) två före propositionens avlämnande väckta likalydande, nr 135 i första kammaren av herr *Nilsson, Nils Anton, m. fl.* samt nr 56 i andra kammaren av herr *Månsson* i Erlandsro *m. fl.*, i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att av förslagsanslaget till förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar bland husdjuren må enligt Kungl. Maj:ts föreskrifter bekostas

dels anskaffande och tillhandahållande av serum mot smittosam mul- och klövsjuka att användas till klövbärande djur å ställen, som förklarats smittade av mul- och klövsjuka, men där djuren ej bliva på statens bekostnad nedslaktade,

dels nödig vakthållning omkring och fullständig desinfektion av dylika ställen jämte erforderlig veterinärvård av de smittade eller misstänkta djuren,

dels ersättning eller bistånd i annan lämplig form åt djurägare, som genom åtgärder, föreskrivna till förhindrande av mul- och klövsjukas

spridning, i högre grad åsamkas förluster med hänsyn till inskränkning i den fria förfoganderätten över sin egendom,

att i underdånig skrivelse anhålla, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt verkställa utredning rörande lämpligheten av obligatorisk försäkring mot smittosam mul- och klövsjuka av klövbärande husdjur inom landet och därav uppkomna förluster samt för riksdagen framlägga det förslag, som av en dylik utredning må föranledas.

2) nr 237 i andra kammaren av herr *Olsson* i Kullenbergstorp, likaledes väckt före propositionens avlämnande, vari hemställt, att riksdagen måtte bevilja ett förslagsanslag av 2,000,000 kronor att av Kungl. Maj:t användas till mildrandet av de förluster, som uppstå för djurägare, vars besättningar smittats av mul- och klövsjuka, och som äro bosatta inom det område av landet, där den s. k. nedslaktningsmetoden ej av staten tillämpas.

3) två likalydande, nr 300 i första kammaren av herr *Jönsson m. fl.* samt nr 455 i andra kammaren av herr *Månsson* i Erlandsro *m. fl.*, i vilka hemställt, att riksdagen måtte besluta följande ändringar i Kungl. Maj:ts proposition angående understöd av statsmedel i vissa fall på grund av förluster förorsakade av mul- och klövsjukeepizootien inom landet.

1. b) i fråga om mjölk från djur inom en och samma besättning, som förklarats misstänkt för smitta av sådan sjukdom (*misstänkt förklarad egendom*) och där med anledning härav mjölkspärrning varit påbjuden, för hela förlusten under spärrningstiden.

3. Därest nötkreatur dött i mul- och klövsjuka utgår ersättning med hälften av djurets värde före sjukdomen.

Med nedan stadgade undantag ————— ersättning.

5. Understöd —————
eller egendomen efter den 8 november 1924 —————
— — — — den 15 januari 1925 — — — —

Understöd för ————— icke utgå.

8. Understöd —————
försäkring mot dylika.

4) nr 456 i andra kammaren av herr *Sjöblom*, vari hemställt att riksdagen måtte besluta följande ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 231, punkt 8:

a) Har ömsesidig försäkringsanstalt, som meddelat försäkringar för förlust av nötkreatur eller mjölk på grund av mul- och klövsjuka, blivit skyldig utgiva ersättningar för sådana förluster med belopp, som sammanlagt motsvara summan av samtliga anstaltens enligt dess stadgar för sådana utgifter, utan uttaxering å delägarna tillgängliga medel, må an-

stalten för varje gång ersättningsskyldighet på grund av dylik försäkring därefter inträder av statsmedel erhålla bidrag till betalningens fullgörande med belopp, motsvarande vad försäkringstagaren vid tillämpning av ovan stadgade grunder skulle ägt utbekomma, där han ej tagit försäkring, som nu sagts.

b) Nödgas ömsesidig försäkringsanstalt, oaktat bidrag utgått, som i a) sägs, för täckande av utgifter, som där omförmålas, göra uttaxering å delägarna, överskjutande två och en halv för tusende av försäkringsvärdet, må anstalten kunna av statsmedel erhålla bidrag till minskning i uttaxeringen med högst två tredjedelar av nämnda överskott. Ansökan därom skall ingivas till Kungl. Maj:t, som prövar om och i vad mån sådant bidrag må utgå.

Beträffande de skäl, som åberopats som stöd för berörda framställningar hänvisas till motionerna.

De i propositionen föreslagna grunderna för ersättning i vissa fall för förlust på grund av mul- och klövsjuka äro av följande lydelse:

1. För sådan av mul- och klövsjuka förorsakad förlust i mjölkavkastning, som är beroende av nedgång i mjölkproduktionen eller därav att ägaren av djuren på grund av därom gällande bestämmelser varit förhindrad att från gården avyttra mjölk, utgår till denne, där besättningen icke genom det allmännas försorg nedslaktats, statsunderstöd.

a) i fråga om mjölk från djur å egendom, som förklarats smittad av mul- och klövsjuka (*smittad egendom*), *dels* för hälften av förlusten från och med den dag, då avyttringen upphörde, till och med den dag samtliga djur å egendomen förklarats friska (sjukdomstiden), *dels ock* för hela förlusten under tiden därefter till och med den dag, då egendomen förklarats fri från smitta;

b) i fråga om mjölk från djur inom en och samma besättning å egendom, som vid upprepade tillfällen förklarats misstänkt för smitta av sådan sjukdom (*misstänktförklarad egendom*) och där med anledning härav mjölkspärning varit påbjuden under sammanlagt mer än 11 dagar, för hela förlusten under sammanlagda spärningstiden med avdrag av 11 dagar.

Förlusten för varje dag skall anses utgöra i fall, som under a) sägs, under sjukdomstiden tre fjärdedelar och under tiden därefter hälften samt i övriga fall två femtedelar av värdet av den myckenhet mjölk, som under de fem dagarna närmast före den dag, då egendomen förklarats smittad eller misstänkt för smitta av mul- och klövsjuka, blivit i medeltal för dag avyttrad från egendomen.

Värdet skall beräknas efter dagspris vid avyttring till andelsmejeri i orten den tid understödet avser.

Med ägare av nötkreatur förstås, den, som ägt tillgodogöra sig avkastningen av djuren.

2. För sådan av mul- och klövsjuka förorsakad förlust i mjölkavkastning, varför understöd enligt vad ovan sägs icke utgår, må, där besätt-

ningen varit smittad av mul- och klövsjuka, men icke genom det allmännas försorg nedslaktats, djurägare kunna tillerkännas understöd, därest han visar, att han för sin utkomst är väsentligen beroende av avkastningen av den kreatursskötsel, han bedriver, och av omständigheterna framgår, att förlusten med hänsyn därtill skulle bliva synnerligen betungande för honom.

Understödet utgår allenast för förlust under sjukdomstiden och må icke överstiga tre fjärdedelar av det belopp, vartill ägaren styrker att förlusten uppgått.

3. Därest nötkreatur dött i mul- och klövsjuka, må djurägaren kunna tillerkännas understöd för därigenom förorsakad förlust under förutsättning

a) att vid övergången från nedslaktningsmetodens tillämpning till andra numera anlitade åtgärder i kampen mot mul- och klövsjukan förordnande om nedslaktning av besättning meddelats, men sådant förordnande sedermera till följd av Kungl. Maj:ts beslut den 14 sistlidna januari i fråga om begränsning om nedslaktningsmetodens tillämpning återkallats, och av veterinär intygas, att tillämpningen av föreskrifter, som i dylikt fall givits i avvaktan på nedslaktningsverkställande, varit bidragande orsak till att nötkreatur dött i sjukdomen, *eller*

b) att djurägaren är mindre bemedlad samt till följd av förlusten förorsakats ekonomiskt trångmål och särskilt ömmande omständigheter äro för handen.

Understöd, som nu nämnts, utgår med allenast hälften av djurets värde för sjukdomen.

Med nedan stadgade undantag må djurets värde icke skattas högre än till 400 kronor för tjur och oxen över 3 år och för ko, 300 kronor för tjur, oxen och kviga från 1 1/2 till 3 år samt 150 kronor för övriga djur över 2 månader.

För tjur över 3 år, som premierats med första pris eller innehar stats- eller avelspris, må värdet kunna beräknas till högst 2,000 kronor. Vid beräkning av värdet för djur, som införts eller varit berättigat till införande i riksstamboken för rasen i fråga, och djur, som av annan orsak haft särskilt högt marknadsvärde, må hänsyn därtill tagas; dock att i här avsedda fall icke må beräknas högre värde än 800 kronor för ko och för tjur över 3 år, 600 kronor för kviga över 1 1/2 år och för tjur mellan 1 1/2 år och 3 år samt 300 kronor för övriga djur.

För djur ej över två månader utgår icke ersättning.

4. Där till följd av numera tillämpade åtgärder i kampen mot mul- och klövsjukan, exempelvis genom cernerering eller dylikt, intrång vållats i den enskildes näringsutövning eller enskild person på grund av cernereringen eller eljest förorsakad minskning i arbetsförtjänst, må, därest särskilt ömmande omständigheter äro för handen, understöd kunna tillerkännas jämväl dylik person. Det ankommer på nedan under 6 omförmäld nämnd att pröva och avgöra, huruvida och i vad mån understöd må anses böra utgå i fall, varom här är fråga.

5. Understöd utgår allenast för förlust, som inträffat efter den 14 januari 1925 och före den 1 januari 1926 eller den tidigare dag, Kungl. Maj:t med hänsyn till förhandenvarande förhållanden må finna skäl bestämma; dock att, där egendom före den 15 januari 1925 förklarats smittad av mul-

och klövsjuka, men på grund av Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 14 januari 1925 nedslaktning å egendomen icke ägt rum eller egendom vid upprepade tillfällen efter den 8 november 1924 förklarats misstänkt för smitta av sådan sjukdom, understöd utgår jämväl för förlust, som inträffat före den 15 januari 1925.

Understöd för förlust skall minskas med belopp, djurägaren må på grund av försäkringsavtal hava därför bekommit eller äga bekomma.

Har avtal som nu sagts ej träffats, skall understöd enligt 1 och 2 härovan minskas med ett belopp, motsvarande fem för tusen av ett försäkringsvärde, beräknat efter det i näst sista stycket av 1 härovan omförmälda pris och den mjölmängd, som enligt 1, andra stycket, skall läggas till grund för förlustberäkningen.

Har någon avsiktligt eller genom grov vårdslöshet ådragit sina djur den smitta, som förorsakat förlusten, må understöd för sådan förlust icke utgå.

6. För prövning av ansökningar om understöd, varom här är fråga, skall inom de hushållningssällskapsområden, som Kungl. Maj:t bestämmer, finnas en nämnd, bestående av tre personer, av vilka en, som tillika skall vara nämndens ordförande, utses av Kungl. Maj:t, en av lantbruksstyrelsen och en av vederbörande hushållningssällskap. För varje ledamot skall i nu angiven ordning utses två suppleanter. Nämnd må äga tillkalla veterinär eller annan sakkunnig att deltaga i överläggningen i visst ämne.

Övriga föreskrifter rörande prövning av ansökningar, som i första stycket sägs, så ock angående nämndernas verksamhet utfärdas av Kungl. Maj:t.

Angående ersättning åt nämndernas ledamöter ävensom sakkunniga, som nyss nämnts, så ock om bestridande av kostnaderna i övrigt för nämndernas verksamhet förordnar Kungl. Maj:t.

7. Vederbörande länsstyrelse åligger att mot kvitto utbetala understöd, som jämlikt 1, 2, 3 och 4 härovan av prövningsnämnd tillerkänts djurägare eller annan enskild person.

8. Understöd må jämlikt Kungl. Maj:ts medgivande utgå till ömsesidig försäkringsanstalt med högst så stort belopp, som motsvarar vad djurägare, beträffande vilka anstalten reglerat förluster på grund av mul- och klövsjuka, skulle enligt ovan angivna grunder av statsmedel sammanlagt hava tillerkänts för sådana förluster, därest de underlåtit söka försäkring mot dylika; dock att anstaltens sammanlagda understöd av statsmedel icke bör överstiga två tredjedelar av vad anstalten för samma förluster utbetalat i ersättning till försäkringstagarna.

Såsom närmare framgår av propositionen hava ovanintagna grunder utarbetats med ledning av ett utav sakkunniga rörande åtgärder för bekämpande av mul- och klövsjukeepizootien inom landet avgivet förslag i ämnet, över vilket förslag medicinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen och statskontoret avgivit yttranden. Medicinalstyrelsen har därvid ställt sig bestämt avvisande mot nämnda förslag, under det att lantbruksstyrelsen in-

tagit en mindre deciderad ståndpunkt till detsamma. Statskontoret har däremot i princip icke haft något att invända mot förslaget.

Departementschefen har såsom allmän motivering för ifrågavarande statsunderstöd anfört följande.

»De av de sakkunniga ävensom av lantbruksstyrelsen och statskontoret anförda motiv för ett ingripande från statens sida till lindring av de genom mul- och klövsjukans härjningar förorsakade förlusterna delas i huvudsak av mig. Jag får fördenskull tillstyrka, att understöd av statsmedel beredes ifrågavarande djurägare. Emellertid vill jag samtidigt betona, att enligt min mening några rättskrav på statligt understöd för ifrågavarande förluster icke med fog synas kunna göras gällande. Visserligen torde å ena sidan kunna medgivas, att den alltifrån mul- och klövsjukeepizootiernas första uppträdande konsekvent följda metoden att skyndsamt på statens bekostnad låta nedslakta av sjukdomen smittade kreatursbesättningar kunnat leda till ett antagande från djurägarnas sida att denna taktik för sjukdomens bekämpande komme att fullföljas även vid mul- och klövsjukeepizootier av väsentligare omfattning än hittills varit för handen, detta så mycket mera som nedslaktningsmetoden i vårt land ständigt tillförene visat sig vara ett effektivt medel i kampen mot sjukdomen i fråga. Men å andra sidan borde det också hava stått klart för djurägarna att, i likhet med i vissa andra länder, sjukdomen i fråga kunde tänkas komma att taga en sådan omfattning, att densammans bekämpande enligt nämnda metod måste för staten medföra konsekvenser i ekonomiskt hänseende av högst betänklig räckvidd, samtidigt som det genom decennier energiskt bedrivna avelsarbetet måste komma att i hög grad äventyras. Reflektionen borde sålunda, där den icke präglats av allt för mycken optimism beträffande nedslaktningsmetodens effektivitet och statens ekonomiska resurser, hava pekat hän på nödvändigheten av att i tid söka genom försäkring vinna garantier mot ett riskmoment, vars förefintlighet icke kunnat förnekas och som därtill i mån av epizootiernas upprepade återkomst måste framstå allt tydligare. Att för övrigt eftertanken icke städse skjutits åsido visar det stora antal försäkringsavtal, som med de förefintliga enskilda försäkringsanstalterna blivit ingångna.

Om emellertid ett visst bristande förutseende icke utan fog kan läggas åtskilliga enskilda djurägare till last, så kan i icke mindre mån göras gällande, att berörda försäkringsanstalter bort med avseende å den av dem bedrivna försäkringsrörelsen hava tagit behörig hänsyn till de i verkligheten föreliggande högst väsentliga riskerna. Ty även om, såsom är fallet, ifrågavarande försäkringsanstalter äro grundade på principen om ömsesidighet och sålunda deras existens genom den förefintliga möjligheten till extra uttaxeringar även vid hård påfrestning egentligen icke äventyras, så borde dock försiktigheten givetvis bjudit, att vid försäkringsavtalens ingående hänsyn tagits till den verkliga försäkringsrisken, må vara att denna risk av skilda anledningar hittills icke syns vara alltför stor. Nyttan för den enskilde av ingångna försäkringsavtal borde självfallet eljest tendera att bliva illusorisk i samma mån som beloppet av uttaxeringarna ökas, vartill kommer det förhållandet, att försäkringsanstalterna utan nödigt förutseende givetvis icke äro i stånd att, på sätt avsetts, fullgöra ingångna försäkringsavtal och ännu mindre möta en tillfällig starkare ökning av ansökningsfrekvensen.

Men allt detta oaktat delar jag dock den uppfattningen att billigheten synes fordra, att staten på grund av förhandenvarande säregna förhållanden bör i viss utsträckning träda hjälpare emellan. Visserligen har, såsom medicinalstyrelsen påpekar, de stora statsutgifter, som nedslaktningsmetoden förorsakat, motiverats av det viktiga statsintresse, sjukdomens bekämpande ansetts innebära. Och principiellt sett bör också, såsom av medicinalstyrelsens utlåtande framgår, en statsutgift av här ifrågavarande art givetvis i första hand taga sikte härpå. Men det är också påtagligt att, sedan av förut angivna skäl nedslaktningsmetodens tillämpning tämligen plötsligt måst begränsas, sådana utomordentliga förhållanden inträtt, att statsintresset som sådant i icke oväsentlig grad synes påfordra ett ingripande till stöd för djurägarna, även om detta skulle innebära ett frångående, åtminstone delvis, av hittills gällande principer. Då under alla omständigheter endast ett jämförelsevis ringa understöd avsetts att lämnas djurägarna, torde dessa sålunda icke, såsom medicinalstyrelsen förmenar, kunna förmodas till följd av statsunderstödet bliva mindre intresserade av att skydda sina djur mot sjukdomen, detta så mycket mera som statsunderstödet givetvis måste erhålla karaktären av tillfälligt sådant och avse att lätta de förhandenvarande ekonomiska svårigheterna för djurägarna samt därtill bereda på området förefintliga försäkringsinstitutioner rådruum att anpassa sig efter de nyinträdda förhållandena. Jag förutsätter nämligen, att djurägarna, så snart möjlighet att erhålla försäkring mot här ifrågavarande förluster föreligger, också begagna sig därav; en möjlighet, vilken synes mig böra kunna vara förhanden redan före ingången av nästkommande vinter. Statsunderstödet utgående torde sålunda i och för sig vara oberoende av sjukdomens framtida utbredning.

I fråga om den statliga understödsverksamheten vill jag ytterligare anföra, att vägande skäl icke torde föreligga att begränsa den statliga understödsverksamheten till enbart djurägare. Där nämligen till följd av de numera tillämpade åtgärderna i kampen mot mul- och klövsjukan, exempelvis genom cernering eller dylikt, intrång vållats i den enskildes näringsutövning eller enskild person på grund av cerneringen eller eljest förorsakats minskning i arbetsförtjänst, synes mig möjlighet böra beredas jämväl dylik person att i ömmande fall erhålla understöd. Grunderna för sådant understöds utgående torde dock icke på förhand kunna bestämmas, utan torde det böra ankomma på prövningsnämnderna — till vilkas verksamhet jag framdeles skall återkomma — att i varje särskilt fall med hänsyn till förhandenvarande ömmande omständigheter pröva och avgöra, huruvida och i vad mån statsunderstöd må anses böra utgå i fall, varom här är fråga.»

Beträffande den tidsperiod, som ifrågavarande understödsverksamhet skulle avse har departementschefen anfört bland annat följande.

»Av vad jag förut anfört beträffande motiven för här ifrågavarande statliga understödsverksamhet torde hava framgått, att jag icke anser skäl föreligga för denna verksamhets utsträckande över en längre tidsperiod. Tvärtom synes mig denna tidsperiod böra i möjligaste mån begränsas, då såsom redan antytts här givetvis är fråga om ett övergångsstadium intill den tid, då, med samlad erfarenhet av den nuvarande situationens vanskligheter, å ena sidan djurägarna böra hava insett nödvändigheten av försäkringstagande och å andra sidan försäkringsinstitutionen bör hava i viss mån omlagts och anpassats efter större fordringar

på densamma. Jag anser därför tidrymden för den statliga understödsverksamheten böra i allmänhet begränsas till tiden 14 januari 1925—1 januari 1926, därest icke Kungl. Maj:t med hänsyn till förhandenvarande förhållanden må finna skäl bestämna tidigare dag för hjälpverksamhetens avveckling.»

Utskottet.

Såsom närmare framgår av förestående redogörelse skulle huvudmotivet för den föreslagna understödsverksamheten vara att söka i de särskilda svårigheter, som drabbat närmast jordbrukarna i de delar av landet, där staten vid bekämpande av den nuvarande mul- och klövsjukeepizootien övergivit nedslaktningsmetoden, och där vare sig de enskilda djurägarna eller vederbörande keatursförsäkringsbolag förmått anpassa sig efter de nya förhållandena. Utgående från att en erforderlig omläggning av försäkringsverksamheten å ifrågavarande område skall hinna genomföras före vinterns början har departementschefen ansett understödsverksamheten böra begränsas till tiden intill innevarande års slut.

Kungl. Maj:ts förslag avser beredande på sätt i ovanberörda grunder närmare angivits av understöd dels åt enskilda djurägare och andra för i samband med mul- och klövsjukeepizootien förorsakade förluster dels ock till ömsesidig försäkringsanstalt för reglerade förluster till följd av samma sjukdom. Beträffande formen för statsunderstöd i först angivet avseende innebär förslagets huvudpunkt att ersättning för mjölkförlust, enligt vissa grunder skulle generellt utgå för dylika förluster, alltså oberoende av huruvida djurägaren vore mindre bemedlad, förorsakats ekonomiskt trångmål eller eljest i det särskilda fallet ömmande omständigheter föreläge. I övriga fall däremot skulle ersättning i huvudsak utgå efter individuell prövning.

Vid övervägande av ifrågavarande spörsmål har utskottet till en början funnit sig kunna sätillvida dela den av departementschefen angivna allmänna motiveringen för det föreliggande förslaget, att även utskottet anser den plötsliga övergången från nedslaktningsmetoden till andra åtgärder för epizootiens bekämpande i vissa avseenden hava medfört förhållanden av den art, att staten icke bör undandraga sig att träda emellan för täckande i viss omfattning av för den enskilde uppkomna förluster. Enligt utskottets mening borde därvid särskilt komma i betraktande förluster uppkomna genom de isoleringsåtgärder till förhindrande av smittans spridning, som av staten påbjudits, och vilka åtgärder i stor utsträckning drabba även av farsoten oberörda djurägare och i viss mån också andra personer. Att medgiva en generell rätt till ersättning, omfattande även av själva sjukdomen förorsakade förluster, såsom i propositionen också avses, kan utskottet emellertid för sin del icke tillstyrka med hänsyn till de konsekvenser, vartill ett beslut i sådan riktning kan befaras komma att leda. Utskottet håller i stället före, att statens ingripande i berörda avseenden i princip bör grundas på prövning av behovet av hjälp i det särskilda fallet. Vidare synes utskottet kunna ifrågasättas, huruvida icke statens åtgärder å ifrågavarande område böra

mera inriktas på att genom stöd i någon form åt vederbörande försäkringsbolag bereda djurägaren möjlighet till verksamt skydd mot förluster av ifrågavarande slag. Till denna senare fråga återkommer utskottet här nedan.

Med angiven uppfattning och då för en omarbetning från ovanberörda synpunkter av grunderna för ifrågavarande hjälpverksamhet givetvis kräves ytterligare utredning i ärendet och jämväl med hänsyn till den knappa tid, som stått utskottet till buds, har utskottet måst avstå från att nu framlägga något förslag i förevarande avseende. Enligt utskottets mening torde för övrigt bättre möjlighet föreligga för nästkommande års riksdag att överblicka förutläggningarna för en statens understödsverksamhet på detta område. Utskottet, som sålunda icke kan förorda vad i propositionen föreslagits, vill däremot i anslutning till vad utskottet ovan anfört föreslå, att förevarande fråga göres till föremål för ytterligare utredning.

I fråga om den enligt förenämnda grunder föreslagna ersättningen till vederbörande försäkringsanstalter vill utskottet på intet sätt bestrida, att med hänsyn till inträdda förhållanden vissa skäl kunna åberopas för ett sådant ingripande från statens sida. Utskottet har emellertid i saknad av närmare utredning beträffande denna fråga särskilt ur försäkringsteknisk synpunkt och då i varje fall bestämmelserna i detta avseende så nära anknutits till de föreslagna grunderna i övrigt, att ett utbrytande på denna punkt icke ansetts kunna ske, icke heller kunnat biträda förslaget i denna del.

Med den i propositionen angivna tidsbegränsningen för statens ifrågavarande hjälpverksamhet torde såsom redan berörts hava avsetts att för den enskilde djurägaren och försäkringsbolagen klargöra nödvändigheten av att inom den bestämda tiden inrätta sig efter rådande förhållanden. I anslutning härtill anser sig utskottet böra uttala, att det framskjutande av förevarande frågas avgörande, som utskottet av angivna skäl ansett nödvändigt, icke bör göra det mindre angeläget för vederbörande att påskynda åtgärder i sålunda avsett syfte.

Utskottet har redan ovan antytt att statens medverkan uti ifrågavarande avseende mera borde inriktas på att i någon form stödja vederbörande försäkringsbolag, varigenom bolagen sattes i stånd att till rimliga premier bereda vederbörande djurägare en effektiv försäkring.

Vissa ansatser för att åvägabringa en mera tillfredsställande ordning i detta avseende hava redan förekommit. Sålunda har på sätt nämnts i medicinalstyrelsens yttrande i ärendet chefen för försäkringsinspektionen avgivit ett förslag till riktlinjer för en allmän försäkring mot vissa förluster genom mul- och klövsjuka; och hava medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen i däröver avgivet utlåtande ifrågasatt, att staten genom lån skulle bereda ifrågavarande försäkringsföretag möjlighet att fördela de erforderliga uttaxeringarna på en efter förhållandena anpassad övergångstid. Lantbruksstyrelsen har vidare i sitt yttrande över de sakkunnigas förslag uttalat, att det varit önskvärt, att de sakkunniga framlagt förslag, huru de tänkt sig ifrågavarande försäkringsverksamhet ordnad — såsom redan nämnts har ett dylikt ordnande under

innevarande år angivits vara en förutsättning för understödsverksamhetens upphörande med årets utgång. Vidare har lantbruksstyrelsen i samma yttrande funnit det anmärkningsvärt, att de sakkunniga icke syntes hava ägnat uppmärksamhet åt nyssberörda förslag av medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen om stöd åt försäkringsbolag i form av statslån. I fråga om ordnande av obligatorisk försäkring mot mul- och klövsjuka har gjorts framställning i motionerna I:135 och II:56.

Bortsett från behovet av att nu understödja vissa försäkringsföretag i deras trångmål — i vilket avseende det ovanberörda av medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen framförda förslaget synes utskottet förtjänt att beaktas — hyser utskottet såsom framgår av det föregående den uppfattningen att frågan om denna försäkringsverksamhets ordnande i allmänhet innefattar ett önskemål av så stor vikt, att åtgärder för utredande av denna fråga utan uppskov böra vidtagas. På grund härav vill utskottet utan att angiva några särskilda riktlinjer föreslå framställning till Kungl. Maj:t om skyndsam och allsidig utredning i detta ämne.

Beträffande de i ämnet väckta motionerna beröra dessa i huvudsak samma spörsmål, som upptagits i Kungl. Maj:ts förevarande proposition, och har utskottet på grund av den ställning utskottet intagit till propositionen icke ansett sig hava anledning närmare ingå på motionerna i annan mån än som framgår av vad utskottet i det föregående anfört.

Under åberopande av det ovan anförda får utskottet hemställa,

1) att riksdagen, med avslag å förevarande proposition, må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville dels i anslutning till ovan angivna synpunkter låta verkställa ytterligare utredning huru ersättning av allmänna medel må kunna utgå för skada och förlust till följd av utav staten vidtagna isoleringsåtgärder för bekämpande av mul- och klövsjuka dels ock låta utreda om och på vad sätt statens medverkan må kunna lämnas för försäkringsverksamhet mot sådan sjukdom.

2) att de i ämnet väckta motionerna I:135 och 300 samt II:56, 237, 455 och 456 i den mån de ej kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört och hemställt ej må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 maj 1925.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hellström*, *Persson*, *Nils*, *Sederholm*, *Nilsson* i Kabbarp*, *Elisson*, *Ingeström**, *Norin** och *Luterkort* samt

från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Tånga, *Johansson* i Uppmälby, *Sjöblom**, *Carlström*, *Uddenberg* i Karlskoga, *Andersson* i Grimbo, *Lorichs* och *Månsson* i Erlandsro.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

A) av herrar *Nilsson* i Tånga, *Månsson* i Erlandsro, *Sjöblom*, *Andersson* i Grimbo och *Elisson*, vilka anfört följande:

»Då vi anse, att staten av billighetsskäl bör vidtaga åtgärder för att bringa de av mul- och klövsjukans härjningar svårt hemsökta lantmännen även inom de orter, där nedslaktningemetoden måst uppgivas, någon lindring i deras svåra betryck, och vi funnit Kungl. Maj:ts förslag med vissa av motionärerna föreslagna ändringar skäligt, hemställa vi,

1) att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 231 med nedan angivna ändringar:

1. b) i fråga om mjölk från djur inom en och samma besättning, som förklarats misstänkt för smitta av sådan sjukdom (*misstänkt förklarad egendom*) och där med anledning härav mjölkspärning varit påbjuden, för hela förlusten under spärningstiden.

8. a) Har ömsesidig försäkringsanstalt, som meddelat försäkringar för förlust av nötkreatur eller mjölk på grund av mul- och klövsjuka, blivit skyldig utgiva ersättningar för sådana förluster med belopp, som sammanlagt motsvara summan av samtliga anstaltens enligt dess stadgar för sådana utgifter, utan uttaxering å delägarna tillgängliga medel, må anstalten för varje gång ersättningsskyldighet på grund av dylik försäkring därefter inträder av statsmedel erhålla bidrag till betalningens fullgörande med belopp, motsvarande vad försäkringstagaren vid tillämpning av ovan stadgade

grunder skulle ägt utbekomma, där han ej tagit försäkring, som nu sagts.

b) Nödgas ömsesidig försäkringsanstalt, oaktat bidrag utgått, som i a) sägs, för täckande av utgifter, som där omförmälas, göra uttaxering å delägarna, överskjutande två och en halv för tusende av försäkringsvärdet, må anstalten kunna av statsmedel erhålla bidrag till minskning i uttaxeringen med högst två tredjedelar av nämnda överskott. Ansökan därom skall ingivas till Kungl. Maj:t, som prövar om och i vad mån sådant bidrag må utgå.

2) att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville i fortsättningen låta utreda om och på vad sätt statens medverkan må kunna lämnas för försäkringsverksamhet mot sådan sjukdom.»

B) av herrar *Persson, Nils, Nilsson* i Kabbarp och *Carlström*.